

Yttrande över remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet gällande samråd om EU:s sociala klimatfond, den sociala klimatplanen och regeringens förslag om en riktad elbilspremie

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har nedan svarat på de frågor som Klimat- och näringslivsdepartementet särskilt vill ha svar på.

Synpunkter

Fråga: Vad är er bild av de sociala konsekvenser som höjda bränsle- eller energipriser till följd av ETS2 kan leda till, i olika delar av Sverige? Hur stämmer den överens med Konjunkturinstitutets analys?

Svar: Det är mycket positivt att sociala konsekvenser står i fokus av de här initiativen eftersom vår forskning om rättviseaspekter i den gröna omställningen har visat att det fortfarande finns ett stort behov av konstruktiva, differentierade och framåtblickande politiska åtgärder för att ta itu med de sociala aspekterna av den gröna omställningen. Konjunkturinstitutets analys ger en differentierad och nyanserad bild av möjliga konsekvenserna inom energianvändning inom hushåll, transport och mikroföretag, men verkar inte beakta eventuella kostnadshöjningar i kollektivtrafiken till följd av ökade bränsle/elpriser.

Fråga: Hur väl svarar en riktad elbilspremie mot dessa konsekvenser? Hur kan elbilspremien utformas för att bli så effektiv som möjligt och stödja de aktuella målgrupperna?

Svar: Riktade åtgärder (i stället för oriktade) är välbehövliga, inte minst eftersom riktade åtgärder återspeglar inte bara distributiva rättviseaspekter, men också så kallade erkännanderättvisa (recognition justice), som vår forskning har visat är central i den svenska omställningsdebatten. Politikernas och beslutsfattarnas erkännande att konsekvenserna av klimatförändringar och klimatomställningen inte drabbar alla på samma sätt är grundläggande för medborgarnas acceptans av

omställningspolitik - både av de som tycker att omställningen går för snabbt, och de som tycker att den går för långsamt.

Däremot verkar en riktad elbilspremie missa sitt mål:

1. Konjunkturinstitutets analys visar att ETS2 kommer att ha konsekvenser inte bara för mobiliteten, men också för energifattiga hushåll m.fl.
2. Konjunkturinstitutets analys visar att ETS2:s konsekvenser angående transport inte bara drabbar glesbygden, men också många andra regioner utanför storstäderna. Inom dessa regioner drabbas olika grupper på olika sätt (tex låginkomsttagare, olika åldersgrupper osv.)

Därför behövs det fler, kompletterande åtgärder som också vänder sig till utsatta och transport/energifattiga personer (i) i andra regioner utanför glesbygden, (ii) som inte kommer kunna köpa/äga elbil, och/eller (iii) som påverkas av andra konsekvenser än ökade bränslepriser för egen bil (tex uppvärmning av hushåll). Åtgärder borde möjliggöra flera val, inte bara att köpa en elbil.

Generellt sett visar rättviseforskningen att beaktandet av olika rättvisedimensioner (distributiv, proceduriell, erkännande) är viktig för acceptansen av åtgärder och styrmedel. Detta innebär att distributiva åtgärder (tex premier, eller finansiering av laddstolpar) som inte uppfattas erkänna bestående orättvisor, eller som till och med tolkas som nekandet av den drabbades situation (tex av uppfattningen att elbilar inte är lämpliga i norra Sverige p.g.a. det kalla klimatet), kan vara kontraproduktiva.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av dekan Christina Lunner Kolstrup efter föredragning av koordinator Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av professor Anke Fischer, doktorand Nora Förell och Josefina Marklund samtliga vid institutionen för stad och land.

Christina Lunner Kolstrup

Linda Ferngren